

بررسی نقاط قوت و ضعف پیش‌روی آموزش پیش‌دبستانی شهرستان لردگان

اصغر پورحسین

کارشناسی ارشد، تکنولوژی آموزشی، دانشگاه پیام نور ری، تهران، ایران
apourhossein14@gmail.com

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی نقاط قوت و ضعف پیش‌روی آموزش پیش‌دبستانی شهرستان لردگان (استان چهارمحال و بختیاری) بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری مورد بررسی شامل گروه اول خبرگان علمی و اجرایی و گروه دوم مدیران و مربیان مراکز و والدین دانش‌آموزان مراکز پیش‌دبستانی شهرستان لردگان بودند که از گروه اول با استفاده روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری ۱۵ نفر و برای گروه دوم با استفاده از جدول حجم نمونه کرجسی و مورگان تعداد ۲۰۲ نفر (۱۵۵ نفر از والدین (به شیوه تصادفی)، ۲۹ نفر از مربیان (به شیوه سرشماری) و ۱۹ نفر کارشناسان و مدیران مراکز پیش‌دبستانی (به شیوه سرشماری) انتخاب گردیدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته تدوین شده بر اساس مصاحبه با خبرگان بود. روایی محتوایی مصاحبه‌ها از طریق تکنیک اعتمادپذیری (قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال، قابلیت تأیید و اطمینان‌پذیری) تأیید شد. پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای نقاط قوت ۰٫۷۹؛ نقاط ضعف ۰٫۸۳ برآورد گردید. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون فریدمن استفاده شد. یافته‌ها نشان داد نقاط قوتی که این آموزش و پرورش پیش‌دبستانی با خود به همراه دارد شامل: مربیان از صلاحیت اخلاقی برخوردارند، مربیان مهارت تعامل با دانش‌آموزان را دارند، تحصیلات مرتبط مربیان، آموزش نکات بهداشتی به کودکان، وجود فضای کافی برای کودکان در کلاس، توجه به ایمنی کودکان، متناسب بودن سرویس‌های بهداشتی و آبخوری با شرایط سنی کودکان می‌شود. در مقابل عدم برخورداری مربیان از هنرهای لازم (نقاشی و...)، نارضایتی شغلی مربیان، کم‌توجهی مربیان به پرورش خلاقیت دانش‌آموزان، کم‌توجهی مربیان به مشارکت والدین، حجم زیاد محتوای آموزشی، عدم تناسب محتوای آموزشی با فرهنگ بومی، توجه نبودن والدین در مورد ضرورت دوره پیش‌دبستانی، عدم همکاری مالی والدین از نقاط ضعف مطرح شده برای آموزش و پرورش این دوره است.

واژه‌های کلیدی: نقاط قوت، نقاط ضعف، دوره پیش‌دبستانی

۱. مقدمه

سال‌های اولیه زندگی در رشد ویژگی‌های جسمانی و رشد شخصیت کودکان، اهمیت ویژه‌ای دارد. آنها می‌خواهند محیط را کشف کنند و از طریق تقلید واقعیت‌های موجود در آن را بیاموزند. مهم نیست که چقدر کنجکاو و مشتاق یادگیری هستند، باید انگیزه داشته باشند و از آنها حمایت شود تا اعتماد به نفس آنان تقویت گردد. از این نظر، آنها باید برای دریافت آموزش مناسب حمایت شوند (اسلان و آگان، ۲۰۱۹). برای همسن آموزش پیش دبستانی و مراکز آموزشی مرتبط با این آموزش‌ها می‌توانند با ارائه آموزش‌های مناسب و صحیح در این زمینه هم به اولیاء کودکان و هم به مربیان کمک نماید. آموزش پیش‌دبستانی به هر برنامه سیستماتیکی اطلاق می‌شود که کودکان خردسال قبل از ورود به مدارس ابتدایی در آن شرکت می‌کنند که برای ارتقای مهارت‌های اجتماعی، تحصیلی، زبانی و سوادآموزی و سلامت و بالاتر از همه رفاه کودکان طراحی شده است (گوتا، ۲۰۱۷).

دوره پیش دبستانی به دوره دو ساله‌ای اطلاق می‌شود که کودکان گروه سنی ۴ تا ۶ سال را تحت پوشش برنامه‌های تربیتی قرار می‌دهد. هر چند در تبصره آن آمده است که در صورت عدم تأمین امکانات، اجرای یکساله بلامانع است (اساسنامه دوره پیش‌دبستانی مصوب جلسه ۶۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش). دوره پیش دبستانی اهداف بسیار ارزشمندی را دنبال می‌کند که رشد و پرورش مهارت‌های حرکتی کودکان و تقویت توانمندی‌های ذهنی، پرورش ویژگی‌های اخلاقی و معنوی، مهارت‌های کلامی و ارتباطی، رشد عاطفی و درک زیبایی‌های طبیعت، افزایش اعتماد به نفس، تقویت هویت ملی و فردی و تقویت رشد اجتماعی و رفتارهای مطلوب فردی از آن جمله‌اند (فخرائی اصل، ۱۴۰۰).

پژوهش‌های متعددی به بررسی تاثیر این دوره در دوره‌های بعدی تحصیلی پرداخته اند. عصاره و همکاران (۱۳۹۲) تایید نموده‌اند که دانش‌آموزان پسر دو زبانه پایه اول که دوره پیش‌دبستانی را گذرانده‌اند، نسبت به دختران، پیشرفت تحصیلی و سازگاری اجتماعی بیشتر و بالاتری داشته‌اند. مخزن و همکاران (۱۳۹۳) نیز دریافتند دوره پیش‌دبستانی سبب تقویت رهیافت‌های شناختی و غیرشناختی (مهارت‌های کلامی و محاسباتی) در یادگیری دروس ابتدایی می‌گردد.

با عنایت به نتایج پژوهش‌های یاد شده مبنی بر تاثیر آموزش‌های این دوره بر یادگیری‌های بعدی کودکان خصوصاً آموزش‌های رسمی عمومی و تاکید اسناد بالادستی (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی پیش دبستانی) مبنی بر اجرای دوره پیش‌دبستانی و توجه به بسط و توسعه آموزش‌های این دوره، متاسفانه آموزش و پرورش پیش از دبستان، در طول حیاتش همواره مورد بی‌توجهی قرار گرفته و هنوز به جایگاه واقعی خود دست نیافته است (مفیدی، ۱۳۹۶). از مهمترین دلایل این بی‌توجهی می‌توان به فقدان نظام واحدی در رابطه با پیش‌دبستانی و نداشتن یک متولی واحد (آموزش و پرورش)، متناسب نبودن محتوای آموزشی با توانایی‌های کودکان، استفاده از کتاب و محتوای خسته کننده، انتظارات نابجای والدین، وضعیت حقوقی مربیان، غیراستاندارد بودن فضای مراکز پیش‌دبستانی اشاره کرد. از دیدگاه آخش و همکاران (۱۳۹۵) مدیریت کلان، برنامه درسی، نیروی انسانی، وضعیت حقوقی و محیط خانواده و والدین از مهمترین مشکلات آموزش پیش از دبستان می‌باشند. مفیدی (۱۳۹۶) نیز مهمترین مشکلات آموزش پیش‌دبستانی را عدم همخوانی برنامه‌های این دوره با ویژگی‌ها، نیازها و سطح توانایی‌های کودکان، عدم طراحی برنامه‌ها براساس هدف مشخص، عدم برخورداری برنامه‌ها از نظم و پایداری همراه با انعطاف‌پذیری، عدم تمرکز بر فرآیند کودک محوری، عدم توجه به شیوه اصولی بازی، بی‌توجهی به استقلال و انتخاب‌های شخصی، یکنواختی و عدم تنوع برنامه‌ها و عدم توجه کافی به تخصص مربیان دوره پیش‌دبستانی دانسته و معتقد است. توجه به نقاط قوت در دوره پیش‌دبستانی و تقویت آنها می‌تواند فرصت‌هایی را پیش‌روی آموزش و پرورش قرار دهد. از طرفی بی‌توجهی به نقاط ضعف و عدم تلاش به منظور از بین بردن آنها می‌تواند تهدیدی برای آموزش و پرورش پیش‌دبستانی باشد.

هدف آموزش و پرورش پیش‌دبستانی موفقیت کودکان و ارتقاء سطح دانش و مهارت آنها است لذا لازم است تا برنامه آموزشی دوره پیش‌دبستانی با توجه به شرایط در حال تحول اجتماع به روز شده و مطابق با نیازهای روز کودکان تنظیم گردد. برای اینکه مراکز پیش-دبستانی بتوانند در انجام وظایف محوله به طور موفق و مطلوب عمل نمایند، لازم است که از وضعیت مناسبی برخوردار باشند. از این‌رو شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای آموزش پیش‌دبستانی می‌تواند معیاری مناسب برای توسعه این دوره آموزشی باشد.

امروزه، تقریباً تمام کسانی که به دنبال توسعه و اصلاحات هستند در همه جای دنیا از آموزش و پرورش شروع می‌کنند. با نگاهی گذرا به نظام آموزش و پرورش کشورهای گوناگون به آسانی می‌توان پی برد که دوره پیش‌دبستانی از اهمیتی خاص برخوردار بوده به نحوی که الگوهای آموزشی متعددی در زمینه آموزش کودکان تدوین شده است. الگوی آموزش "ته واریکی" در نیوزیلند که از سرآمدترین الگوی-های آموزشی جهان است. الگوی "های اسکوپ" در کانادا؛ الگوی "والدروف" در اروپا، استرالیا و آمریکا از جمله مهمترین الگوهای آموزشی هستند که امروزه به منظور آموزش کودکان پیش‌دبستانی در دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرند (مفیدی، ۱۳۹۷).

هر کشوری به تناسب موقعیت خود و سطح زندگی مردم نظام پیش‌دبستانی را به نحوی ساماندهی می‌کند که با وجود اختیاری بودن جذب حداکثری داشته باشد. بنابراین نظام آموزش ایران نیز بایستی با توجه به پتانسیل‌های استان‌ها و شهرستان‌ها اقدامات لازم برای ارتقاء کیفیت آموزش پیش‌دبستانی را فراهم نماید. اما از آنجایی که این ارتقاء کیفیت وابسته به شناخت هر چه بیشتر آموزش پیش‌دبستانی است لذا بایستی در شهرستان‌های مختلف استان اقداماتی صورت گیرد. شهرستان لردگان یکی از شهرستان‌های استان چهارمحال و بختیاری است. جمعیت بالای دانش‌آموزی (بیش از ۵۰۰۰ نفر)، پراکندگی، روستاها، پایین بودن سطح امکانات و تجهیزات سبب شده که این شهرستان از نظر امکانات آموزشی در کلیه دوره‌های تحصیلی جزء مناطق محروم باشد. لذا باید با آسیب شناسی این آموزش‌ها و شناخت پتانسیل‌های موجود در استان و استفاده بهینه از آن‌ها زمینه توسعه کمی و کیفی آموزش پیش‌دبستانی شهرستان لردگان فراهم گردد. در همین راستا در این پژوهش ضمن بررسی نظرات مدیران، مربیان و والدین دانش‌آموزان دوره پیش‌دبستانی تلاش شد تا با شناسایی نقاط قوت آموزش پیش‌دبستانی زمینه ایجاد فرصت‌هایی برای آموزش پیش‌دبستانی فراهم شده و با شناسایی نقاط ضعف و ارائه راه‌کارهایی به منظور کاهش آنها زمینه مقابله با تهدیدات آموزش پیش‌دبستانی فراهم گردد. بنابراین مساله اصلی این پژوهش آن است که نقاط قوت و ضعف آموزش پیش‌دبستانی شهرستان لردگان کدامند؟

۲. پیشینه پژوهش

فخرایی اصل (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تحلیل وضعیت موجود دوره پیش‌دبستانی در آموزش و پرورش عشایری استان کهگیلویه و بویراحمد براساس مدل SWOT و ارائه راه‌کارهایی جهت بهبود آن نتیجه گرفت:

مهمترین نقاط قوت: آموزش مسائل و نکات بهداشتی به کودکان (بهداشت فردی به کودکان)، وجود فضای کافی برای کودکان در کلاس، توجه به ایمنی کودکان و...

مهمترین نقاط ضعف: حجم زیاد محتوای کتب، عدم آگاهی مربیان از اهداف دوره پیش‌دبستانی، عدم توجه برنامه درسی به شادابی فضای بازی کودکان بوده است.

درفش و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی کاربردی از نوع توصیفی-پیمایشی با عنوان بررسی وضعیت نیروی انسانی و فضای آموزشی مراکز پیش‌دبستانی که بر روی مربیان مراکز پیش‌دبستانی شهر اهواز انجام دادند نتیجه گرفتند که میزان مطلوبیت نیروی انسانی (مربیان مراکز پیش‌دبستانی) بیش از سطح متوسط بوده است. همچنین، بررسی فضای آموزشی مراکز پیش‌دبستانی نشان داد که بیشترین مطلوبیت فضا و تجهیزات آموزشی مربوط به مکان نگهداری وسایل کودکان، نور و هوای کافی، وسایل ایمنی، اطفای حریق و کمک‌های اولیه، طبقه‌ی همکف بودن کلاس‌ها، تجهیز مرکز به لوازم بهداشت عمومی و بهداشت فردی، میز و صندلی متناسب با سن کودکان و کمدها یا قفسه نگهداری وسایل و پوشه‌های فعالیت آنها، وجود تابلوهای آموزشی، وسایل صوتی-تصویری، وسایل و لوازم مورد نیاز مفاهیم دینی، لوحه‌های تصویری و آموزشی بوده و کمترین مطلوبیت فضا و تجهیزات آموزشی مربوط به استاندارد بودن فضای ساختمان بوده است.

مهدوی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی کاربردی از نوع کیفی با عنوان شناخت مربیان پیش‌دبستانی از مهارت تفکر انتقادی که بر روی مربیان پیش‌دبستانی استان مرکزی انجام دادند نتیجه گرفتند که مربیان در عمل به علت عدم شناخت کافی نسبت به فنون پرسشگری از مهارت کافی برای آموزش به کودکان برخوردار نبوده‌اند و نمی‌توانستند کودکان را به نحو مطلوب به سمت تفکر انتقادی سوق دهند و زمان و فضای کافی به این منظور اختصاص داده نمی‌شد.

1 -Te Whāriki

2 -High/Scope

3 -Waldorf

رضایی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی کاربردی از نوع توصیفی-پیمایشی با عنوان بررسی عملکرد و مشکلات مراکز پیش دبستانی تحت پوشش آموزش و پرورش منطقه ۱۷ تهران از نظر اولیا، مربیان و مدیران، در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ که بر روی مربیان مراکز پیش دبستانی منطقه ۱۷ تهران انجام داند نتیجه گرفتند که عملکرد مناسب در افزایش قدرت تفکر، دانش، مهارت‌های فردی و اجتماعی کودکان از نقاط قوت و عملکرد نامناسب در تنوع و کیفیت وسایل بازی، امکانات ایمنی و عدم استفاده از انتقادهای سازنده اولیاء، از جمله نقاط ضعف عملکرد مراکز پیش دبستانی بوده است.

مواییپوپو و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان چالش‌های ارائه خدمات مراقبت از دوران کودکی و آموزش در مناطق روستایی بوتسوانا نتیجه گرفتند که با توجه به اینکه والدین اولین مربیان کودکان هستند. در روستاهای بوتسوانا اکثراً کودکان در خانواده‌هایی متولد می‌شوند که یک جامعه شفاهی هستند یعنی حرف زدن را به خواندن ترجیح می‌دهند بنابراین اکثر کودکان بوتسوانا در خانواده‌هایی هستند که مطالعه ندارند. لذا بایستی با آموزش‌هایی که برای والدین برگزار می‌گردد ضرورت توجه به مطالعه در خانواده و آموزش کودکان برای آنها تشریح گردد. همچنین کمبود معلمان آموزش دیده و عدم حمایت دولت از آموزش پیش دبستانی از جمله چالش‌های آموزش پیش دبستانی است.

اکسوی (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان رفتارهای چالش برانگیز معلمان پیش دبستانی در کلاس‌های درس و راهبردها و رویکردهای انضباطی مورد استفاده در برابر این رفتارها: نمونه‌ای از ایالات متحده نتیجه گرفت که مربیان پیش دبستانی عمدتاً راهبردهای مناسب متعددی را اتخاذ می‌کنند که به ایجاد جو شاد و گرم در کلاس‌های درس کمک می‌کند. آنان از رویکردهای انضباطی به منظور تغییر رفتار استفاده کرده همچنین رویکرد ارتباطی آموزشی و مؤثر تا حدی مورد استفاده قرار گرفت، در حالی که رویکرد نظم و انضباط قاطعانه به ندرت مورد استفاده قرار گرفت.

ساکلاریو و میتسی (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان تکنیک‌های ارزیابی در آموزش اولیه کودکی: یک تحقیق تطبیقی در یونان نتیجه گرفتند که نگرش معلمان آینده نگر نسبت به جایگزین نمودن شیوه‌های جدید در ارزیابی از مراکز پیش دبستانی امری ضروری است. همچنین یافته‌ها نشان داده که مربیان مراکز پیش دبستانی از نظر دانش و مهارت‌ها به روز نبوده و بیشتر برای ارزیابی نتایج مورد انتظار آموزش و یادگیری از روش‌های کلیشه‌ای و سنتی استفاده می‌کنند.

۳. روش پژوهش

هدف از این پژوهش بررسی نقاط قوت و ضعف پیش‌روی آموزش پیش دبستانی شهرستان لردگان (استان چهارمحال و بختیاری) بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری مورد بررسی شامل گروه اول خبرگان علمی و اجرایی و گروه دوم مدیران و مربیان مراکز و والدین دانش آموزان مراکز پیش دبستانی شهرستان لردگان بودند که از گروه اول با استفاده روش نمونه گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری ۱۵ نفر و برای گروه دوم با استفاده از جدول حجم نمونه کرجسی و مورگان تعداد ۲۰۲ نفر (۱۵۵ نفر از والدین (به شیوه تصادفی)، ۲۹ نفر از مربیان (به شیوه سرشماری) و ۱۹ نفر کارشناسان و مدیران مراکز پیش دبستانی (به شیوه سرشماری) انتخاب گردیدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته تدوین شده بر اساس مصاحبه با خبرگان بود. روایی محتوایی مصاحبه‌ها از طریق تکنیک اعتمادپذیری (قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال، قابلیت تأیید و اطمینان پذیری) تأیید شد. پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای نقاط قوت ۰٫۷۹، نقاط ضعف ۰٫۸۳ برآورد گردید. برای تجزیه تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه از روش استقرایی استفاده شده است؛ در این روش محقق به درون فهمی و حرکت به لایه‌های عمیق موضوع حرکت می‌کند. این شیوه، از کدگذاری اطلاعات آغاز می‌شود. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون فریدمن استفاده شد (کلیه عملیات آماری با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شده است).

۴. یافته های تحقیق

۴	۱	۳,۸۵	۴,۳۴	۰,۸۵۷	۴,۰۷	۴,۱۸	۰,۶۲۱	۴,۰۵	برخورداری از مهارت لازم در تعامل با کودکان	دانش و مهارت معرینان
۳,۷۵	۰,۹۴۳	۳,۸۳	۳,۰۴	۱	۳,۵۷	۳,۲۹	۱,۳۴	۳,۴۷	نظارت مداوم بر رفتارهای کودکان	
۴	۰,۹۶۹	۳,۹۵	۳,۲۱	۱,۱۶	۳,۴۲	۳,۵	۱,۱۷	۳,۵۲	برخورداری از دانش لازم (تحصیلات مرتبط با دوره پیش دبستانی).	
۳,۵۶	۰,۸۸۳	۳,۷۳	۴,۷۷	۰,۸۵۴	۴,۲۸	۴,۰۵	۰,۸۴۸	۳,۹۴	برخورداری از مهارت لازم (انتقال مفاهیم به کودکان).	
۳,۸۸	۱,۱۱	۳,۸	۴,۱۱	۰,۹۲۲	۴,۰۳	۳,۶۶	۱	۳,۶۸	آگاهی از اصول و روش های آموزش در دوره پیش دبستانی	
۴,۲۲	۰,۹۱۴	۳,۹۶	۳,۶۴	۰,۶۹۲	۴	۴,۰۸	۰,۸۸۱	۴	آگاهی از اهداف دوره پیش دبستانی	
۴,۵۹	۰,۶۴۵	۴,۲۶	۴,۸۹	۰,۵۰۳	۴,۴۲	۵,۲۴	۰,۵۰۷	۴,۵۷	برخورداری از صلاحیت های اخلاقی لازم.	
۲,۸۳	۱	۳,۸۱	۳,۲	۱,۴۵	۳,۸۵	۲,۸۷	۰,۹۱۱	۴	تاکید بر آموزش گروهی در مراکز پیش دبستانی	آموزش و تدریس
۲,۸۸	۰,۹۳۶	۳,۹۲	۳,۳	۰,۶۵۸	۴,۷۱	۲,۶۱	۱	۳,۷۳	انعکاس عادت های بد (ناخن جویدن، حرف زشت زدن و...) کودکان به والدین.	
۳,۳۸	۱,۱	۴,۲۳	۳,۲۳	۰,۶۲۱	۴,۷۸	۳,۴۵	۰,۶۸۳	۴,۳۶	انعکاس مشکلات جسمی (ضعف بینایی، ضعف شنوایی و...) کودکان به والدین	
۲,۹۵	۱	۳,۹۶	۳,۱۶	۰,۷۲۲	۴,۶۷	۳,۵۵	۰,۵۱۲	۴,۴۷	آموزش مسائل و نکات بهداشتی به کودکان	
۲,۹۶	۰,۷۸۸	۴,۰۳	۲,۸	۰,۷۴۵	۴,۵	۲,۵۳	۰,۶۲۱	۴,۰۵	ایجاد عادت های صحیح در کودکان (درست غذا خوردن، احترام به دیگران و...)	
۲,۹	۱,۰۱	۳,۷۴	۳	۰,۸۲۶	۳,۶۴	۳,۱۶	۰,۹۷۶	۴,۲۱	مجهز بودن مراکز پیش دبستانی به تجهیزات لازم برای رشد عاطفی، اجتماعی و زبان آموزی مانند عروسک های پارچه ای، نمایشی، کتاب های مناسب	امکانات و تجهیزات

کودکان و ...									
۲,۶۵	۱	۳,۶	۲,۱۶	۰,۸۹۹	۳,۰۷	۲,۳۴	۱,۰۱	۳,۶۳	وجود فضای کافی در مراکز پیش دبستانی فضای - کلاسی، بازی، فضای سبز و..
۳,۳۹	۰,۸۹۹	۴,۱۲	۳,۱۱	۱,۱	۳,۶	۲,۵۵	۰,۸۴۸	۳,۹۴	مجهز بودن به امکانات مرتبط با ایمنی کودکان (وسایل اطفای حریق و کیت کمک‌های اولیه)
۳,۲۲	۰,۸۴۱	۴	۳,۶۱	۰,۹۲۲	۴	۳,۳۷	۰,۷۴۹	۴,۳۱	برخورداری از امکانات بهداشت محیطی مانند سطل زباله‌ها و ...
۲,۸۴	۰,۸۴۷	۳,۸۷	۳,۱۳	۰,۷	۳,۷۵	۳,۵۸	۰,۹۳۶	۴,۵۲	متناسب بودن سرویس‌های بهداشتی و آبخوری با شرایط سنی کودکان (اندازه سنگ‌توال، ارتفاع آبخوری)

یافته‌های پژوهش پژوهش با یافته‌های فخرایی اصل (۱۴۰۰) همخوانی دارد؛ او نشان داده که مهمترین نقطه قوت: آموزش مسائل و نکات بهداشتی به کودکان (بهداشت فردی به کودکان) بوده که با بخش آموزش و تدریس همخوانی داشته است. درفش و همکاران (۱۳۹۸) نیز نتیجه گرفتند که میزان مطلوبیت نیروی انسانی در مراکز پیش دبستانی بیش از حد متوسط بوده که با بخش دانش و مهارت همخوانی داشته است. وجود وسایل ایمنی لازم جهت اطفای حریق و کمک‌های اولیه از جمله نقاط قوت مراکز پیش دبستانی شهر اهواز بوده که با بخش امکانات و تجهیزات همخوانی داشته است. رضایی و همکاران (۱۳۹۲) نتیجه گرفتند که عملکرد مناسب در افزایش قدرت تفکر، دانش، مهارت‌های فردی و اجتماعی کودکان از نقاط قوت آموزش و پرورش پیش دبستانی منطقه ۱۷ تهران بوده که این یافته با بخش آموزش و تدریس همخوانی داشته است. اکسوی (۲۰۲۰) نتیجه گرفت که مریدان پیش دبستانی عمدتاً راهبردهای مناسب متعددی را اتخاذ می‌کنند که به ایجاد جو شاد و گرم در کلاس‌های درس کمک کنند که با یافته‌های بخش آموزش و تدریس همخوانی داشته است.

۲- نقاط ضعف دوره پیش دبستانی آموزش و پرورش شهرستان لردگان کدامند؟

جدول (۳): خلاصه نتایج آزمون فریدمن

والدین				مریدان				کارشناسان و مدیران				ابعاد
p	df	χ^2	n	p	df	χ^2	n	p	df	χ^2	n	
۰,۰۱	۸	۱۹۱,۰۵	۱۵۵	۰,۰۱	۸	۶۶,۱۴	۲۸	۰,۰۱	۸	۹۷,۹۹	۱۹	دانش و مهارت مریدان
۰,۰۱	۷	۴۴,۴۶	۱۵۵	۰,۰۵	۴	۲۱,۹۱	۲۸	۰,۰۵	۷	۷۸,۸۹	۱۹	آموزش و تدریس
۰,۰۱	۴	۸۵,۲۵	۱۵۵	۰,۰۱	۴	۳۴,۱۵	۲۸	۰,۰۱	۴	۱۵,۳۵	۱۹	تجهیزات و امکانات

داده‌های جدول (۳) نشان می‌دهد که در خصوص نقاط ضعف پیش روی دوره پیش‌دبستانی آموزش و پرورش شهرستان لردگان: از دیدگاه مدیران و کارشناسان چون خن دوهای محاسبه شده ($X^2=97,996$) در سطح ($P<0,01$)؛ ($X^2=78,89$) در سطح ($P<0,05$) و ($X^2=15,35$) در سطح ($P<0,1$) معنادار می‌باشد بنابراین بین نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی در حیطه دانش و مهارت مربیان، آموزش و تدریس و تجهیزات و امکانات نیز تفاوت معنادار بوده است.

از دیدگاه مربیان خن دو محاسبه شده ($X^2=66,14$) در سطح ($P<0,05$)؛ ($X^2=21,91$) در سطح ($P<0,05$) و ($X^2=34,15$) در سطح ($P<0,01$) معنادار بوده لذا از دیدگاه مربیان بنابراین بین نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی در حیطه دانش و مهارت مربیان، آموزش و تدریس و تجهیزات و امکانات نیز تفاوت معنادار بوده است.

از دیدگاه والدین خن های دو محاسبه شده ($X^2=191,05$) در سطح ($P<0,01$)؛ ($X^2=44,56$) در سطح ($P<0,01$) و ($X^2=85,25$) در سطح ($P<0,01$) معنادار می‌باشد. بنابراین بین نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی در حیطه دانش و مهارت مربیان، آموزش و تدریس و تجهیزات و امکانات نیز تفاوت معنادار بوده است.

بنابراین می‌توان زیر مجموعه‌ها یا زیر مؤلفه‌های نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی شهرستان لردگان را از دیدگاه والدین مراکز پیش‌دبستانی در سه حوزه دانش و مهارت مربیان، آموزش و تدریس و تجهیزات و امکانات را رتبه بندی نمود:

جدول (۴): شاخص‌های آمار توصیفی آزمون فریدمن

ابعاد	گروه‌ها	کارشناسان و مدیران			مربیان			والدین	
		میانگین	انحراف معیار	رتبه	میانگین	انحراف معیار	رتبه	میانگین	انحراف معیار
دانش و مهارت مربیان	عدم آگاهی مربیان از اهداف دوره پیش‌دبستانی	۱,۹۴	۰,۹۷	۲,۸۹	۲,۶۷	۱,۳	۴,۲	۳,۸۵	۱,۱۷
	عدم برخورداری مربیان از هنرهای لازم (نقاشی و...)	۴	۰,۹۷	۶,۸۷	۳,۴۶	۱,۲۹	۵,۸۴	۴,۶۳	۰,۵۹
	برخورد نامناسب مربیان با والدین	۲,۲۶	۰,۹۹۱	۳,۳۲	۲,۵۷	۰,۸۷۸	۴,۰۵	۳,۵۵	۱,۳۱
	بی توجهی مربیان به خلاقیت دانش‌آموزان	۴,۱۵	۰,۶۸۸	۶,۸۹	۲,۱	۱,۱۹	۳,۲۵	۳,۸۳	۱
	بی توجهی مربیان به بازی‌های گروهی و تیمی	۳,۹۴	۰,۹۱۱	۶,۶۳	۳,۶۴	۱,۲۵	۶,۰۴	۳,۷۸	۱
	کم‌توجهی مربیان به مشارکت والدین در آموزش	۲,۹۴	۰,۹۷	۴,۷۹	۲,۹۶	۱,۲۳	۵,۰۴	۴,۲۹	۰,۹۸
	عدم تناسب رشته تحصیلی با شغل مربیان	۱,۹۴	۰,۶۲۱	۲,۹۲	۲,۴۲	۱,۲۳	۳,۹۵	۲,۸۱	۱,۴۹
	نارضایتی شغلی مربیان مراکز پیش‌دبستانی	۴,۶۳	۰,۴۹۵	۷,۸۹	۴,۶۷	۰,۶۱۱	۷,۸۵	۴,۱	۱
	عدم آگاهی مربیان از ویژگی‌های کودکان	۲	۰,۸۸۱	۲,۷۹	۲,۸۵	۱,۱۱	۴,۷۵	۳,۵	۱,۱۶

۴,۲۹	۰,۸۹۹	۳,۷۸	۴,۵۹	۱,۲۴	۳,۷۱	۲,۳۹	۰,۷۶	۲,۳۶	حجم زیاد محتوای آموزشی در دوره پیش دبستانی	آموزش و تدریس
۴,۸۵	۰,۸۹۷	۴	۵,۱۸	۰,۸۵۷	۴,۰۷	۲,۷۴	۱,۱۲	۲,۴۷	کم توجهی برنامه درسی دوره پیش دبستانی به مراحل رشد و پرورش حواس گوناگون در کودکان	
۵,۲۲	۰,۹۳	۴,۱۲	۵,۲۷	۰,۹۹۴	۴,۱	۵,۵	۰,۹۵۸	۴,۱۵	عدم تناسب محتوای آموزشی با فرهنگ بومی	
۴,۸۴	۰,۹۷	۴	۴,۶۴	۰,۹۲	۳,۹۶	۶,۷۹	۰,۵۶۱	۴,۷۳	عدم رغبت والدین به شرکت فرزندانشان در دوره پیش دبستانی	
۳,۹۱	۰,۹۲۴	۳,۵۸	۴,۹۱	۰,۵۰۷	۴,۰۳	۵,۸۲	۰,۶۸۳	۴,۳۶	عدم اختیار مربیان در انتخاب محتوای آموزشی (عدم انعطاف برنامه درسی)	
۴,۵۶	۱	۳,۹۲	۲,۹۶	۰,۹۶۱	۳,۰۳	۶,۰۳	۰,۵۱۲	۴,۴۷	توجه نبودن والدین در مورد ضرورت دوره پیش دبستانی	
۴,۱۴	۰,۷۵۸	۳,۷۲	۴,۵۲	۰,۹۶۷	۳,۷۵	۳,۹۷	۱	۳,۳۱	کم توجهی به بازی و شادی کودکان (بازی و فعالیتهای نشاط آور در اولویت نیستند)	
۴,۲	۱,۱	۳,۶۵	۳,۹۳	۱,۲۷	۳,۱۷	۲,۷۶	۱,۱۶	۲,۶۳	نظارت ضعیف بر فرآیند آموزش در مراکز پیش-دبستانی توسط دستگاه-های نظارتی.	
۳,۳۷	۰,۴۸۹	۴,۳۴	۲,۸۸	۰,۶۱۱	۴,۳۲	۲,۳۹	۰,۸۹۸	۴,۱۵	استاندار نبودن مراکز پیش دبستانی	امکانات و تجهیزات
۲,۱۳	۱	۳,۴۳	۳,۲۵	۰,۷۴۴	۴,۴۶	۳,۷۹	۰,۳۱۵	۴,۸۹	عدم همکاری مالی والدین با مراکز پیش دبستانی	
۳,۲	۰,۶۹۳	۴,۲۱	۲,۲۵	۰,۲۶۲	۴	۲,۶۶	۰,۷۴۹	۴,۳۱	عدم اختصاص فضاهای لازم برای بازی کودکان	
۲,۹۶	۰,۵۶۳	۴,۱۴	۴	۰,۳۵۶	۴,۸۵	۳,۳۹	۰,۴۵۲	۴,۷۳	کمبود منابع مالی و مادی برای ساخت و تجهیز مراکز پیش دبستانی	

۳,۳۴	۱,۱۵	۴,۱۳	۲,۵۵	۱,۱	۳,۸۹	۲,۷۶	۰,۵۱۲	۴,۴۷	عدم رعایت برخی (فضای کافی، فضای سبز و...) از معیارهای استاندارد برای مرکز آموزشی پیش‌دبستانی
------	------	------	------	-----	------	------	-------	------	--

یافته‌های پژوهش پژوهش با یافته‌های فخرایی اصل (۱۴۰۰) نشان داده که حجم زیاد محتوای کتب با بخش آموزش و تدریس، عدم آگاهی مربیان از اهداف دوره پیش دبستانی با بخش دانش همخوانی داشته است. درفش و همکاران (۱۳۹۸) نتیجه گرفتند که کمترین مطلوبیت فضا و تجهیزات آموزشی مربوط به استاندارد بودن فضای ساختمان‌های مراکز پیش‌دبستانی بوده که با بخش امکانات و تجهیزات همخوانی داشته است. مهدوی و همکاران (۱۳۹۷) نتیجه گرفتند که مربیان در عمل به علت عدم شناخت کافی نسبت به فنون پرستگری نمی‌توانستند کودکان را به نحو مطلوب به سمت تفکر انتقادی سوق دهند و زمان و فضای کافی به این منظور اختصاص داده نمی‌شد که با بخش دانش و مهارت مربیان همخوانی دارد. رضایی و همکاران (۱۳۹۲) نیز عملکرد نامناسب در تنوع و کیفیت وسایل بازی و عدم استفاده از انتقادهای سازنده اولیاء، از جمله نقاط ضعف عملکرد مراکز پیش‌دبستانی بوده است که با بخش امکانات و تجهیزات همخوانی دارد. ساکلاریو و میتسی (۲۰۱۹) دانش و مهارت‌های مربیان پیش‌دبستانی به روز نبوده و بیشتر برای ارزیابی نتایج از روش‌های کلیشه‌ای و سنتی استفاده می‌کنند که با بخش دانش و مهارت همخوانی دارد. مویپوپو و همکاران (۲۰۲۱) نتیجه گرفتند که اکثر کودکان بوتسوانا در خانواده‌های هستند که مطالعه ندارند. همچنین کمبود معلمان آموزش دیده و عدم حمایت دولت از آموزش پیش‌دبستانی که با بخش امکانات و تجهیزات همخوانی دارد از جمله چالش‌های آموزش پیش‌دبستانی است.

۵. نتیجه گیری

۱,۵ بحث

۱- نقاط قوت دوره پیش‌دبستانی آموزش و پرورش شهرستان لردگان کدامند؟

در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان ادعان داشت که توجه به نوآموزان مراکز پیش‌دبستانی در روستاها و مناطق محروم و عشایری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چرا که با توجه به فرهنگ و نگرش عدم ضرورت به تحصیل در این مناطق و از سوی دیگر فقر آموزشی موجود در این مناطق لزوم توجه به این دوره را در این مناطق دو چندان می‌کند. همچنین با توجه به اینکه در برخی مناطق روستایی دارای پدیده دوزبانی و تفاوت آن با زبان رسمی و آموزشی هستیم لزوم توجه به این پدیده و کاستن چالش‌های آن برای فراگیران در دوره پیش‌دبستانی از اهمیت برخوردار است. همانطور که یافته‌های پژوهش نشان داده است از دیدگاه کارشناسان و مدیران، مربیان و والدین دانش‌آموزان مراکز پیش‌دبستانی شهرستان لردگان در ابعاد دانش و مهارت مربیان، آموزش و تدریس و امکانات از نقاط قوت بالایی برخوردار است. آموزش و پرورش در دوره‌ی پیش‌دبستانی، تجاربی محرک برای رشد ذهنی، زبانی، جسمی، اجتماعی و عاطفی کودکان را فراهم می‌آورد. از این رو، اگر این نوع برنامه‌ها به گونه‌ی مؤثری سازمان داده شوند، رشد ذهنی و جسمانی کودک در مسیری درست پیش خواهد رفت یا حتی اصلاح خواهد شد. همچنین، سنگ بنای شخصیت فرد، در دوران کودکی تکوین می‌یابد. از این رو، توجه ویژه به تربیت در این دوره، یکی از مباحثی است که همواره مورد توجه اندیشمندان حوزه تعلیم و تربیت بوده است. بنابراین هر اندازه این دوره آموزشی از کیفیت بالاتری برخوردار باشد به همان اندازه تاثیر بیشتری بر کودکان خواهد داشت. از طرفی ارتقاء کیفیت این دوره آموزشی که ناشی از نقاط قوت باشد آن می‌باشد منجر به ارتقاء سطح رضایت والدین شده و که این خود زمینه مشارکت هر چه بیشتر آنان در آموزش پیش‌دبستانی را سبب می‌شود.

۲- نقاط ضعف دوره پیش‌دبستانی آموزش و پرورش شهرستان لردگان کدامند؟

در تبیین یافته‌های این بخش از پژوهش می‌توان ادعان داشت براساس ماده ۹ اساسنامه‌ی دوره پیش‌دبستانی مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش، دوره پیش‌دبستانی از سال ۱۳۹۷، به عنوان دوره‌ای رسمی از سوی وزارت آموزش و پرورش ابلاغ شده است و مدیران کل آموزش و پرورش استان‌ها موظف به حسن اجرای آن گردیدند اما نکته درخور تأمل این است که با افزایش تقاضا برای دوره پیش‌دبستانی

بایستی زمینه‌های اجرای موفقیت‌آمیز آن از ابعاد مختلف منابع انسانی، منابع مالی و امکانات و تجهیزات فراهم گردد به ویژه در مناطقی که از نظر امکانات آموزشی جزء مناطق محروم تلقی می‌شوند. اگر هدف دوره پیش‌دبستانی این باشد که کودکان به موفقیت دست یابند و مهارت و دانش آنها ارتقاء یابد لازم است تا درباره اجرای آن اقدامات مناسبی صورت گیرد و به نوعی نقاط ضعف آن در زمینه‌های مختلف شناسایی و مرتفع گردد زیرا می‌تواند تجربه ناخوشایندی برای دانش‌آموزان باشد بویژه در مناطق محروم که شرایط ادامه تحصیلی برای دانش‌آموزان کمتر فراهم می‌باشد.

۲.۵. پیشنهادات پژوهش

- ۱- بر اساس یافته‌ها نارضایتی شغلی مربیان یکی از مهمترین نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی است لذا پیشنهاد می‌گردد تا اقدامات مناسبی در راستای ارتقاء سطح رضایت شغلی مربیان مراکز پیش‌دبستانی توسط دولت صورت گیرد بویژه در زمینه مادی زیرا رضایت شغلی آنان نقش مهمی در عملکرد آنان خواهد داشت.
- ۲- عدم آگاهی از اهداف دوره پیش‌دبستانی و بی‌توجهی مربیان به خلاقیت‌های دانش‌آموزان از جمله نقاط ضعف تلقی شده که نیاز به ارتقاء سطح دانش و مهارت آنان می‌باشد. لذا به منظور ارتقاء سطح دانش و مهارت مربیان مراکز پیش‌دبستانی کارگاه‌های آموزشی برای آنها برگزار گردد (نیازسنجی به منظور تشخیص عناوین کارگاه آموزشی بسیار موثر خواهد بود).
- ۳- عدم برخورداری مربیان از هنرهای لازم نیز از جمله نقاط ضعف دوره پیش‌دبستانی می‌باشد لذا از آنجایی که داشتن برخی هنرها مثل نقاشی، قصه‌گویی و... برای آموزش در دوره پیش‌دبستانی ضروری است لذا در جذب مربیان به این موارد نیز در صورت امکان توجه گردد (یا کلاس‌های آموزشی برای آنها برگزار گردد).
- ۴- کم‌توجهی مربیان به مشارکت والدین یکی دیگر از نقاط ضعف آموزش پیش‌دبستانی می‌باشد بنابراین با توجه به اینکه مشارکت والدین در مراکز پیش‌دبستانی نقش مهمی در پیشرفت کودکان دارد لذا برای ترغیب مربیان به استفاده از مشارکت والدین در مراکز پیش‌دبستانی یکی از مولفه‌های ارزیابی عملکرد مربیان میزان جذب مشارکت والدین باشد.
- ۵-۶- یافته‌های پژوهش نشان داده است که والدین رغبت چندانی به حضور فرزندان خود در دوره پیش‌دبستانی ندارد لذا پیشنهاد می‌گردد از آنجایی که نگرش والدین در استقبال از دوره پیش‌دبستانی نقش مهمی دارد و یکی از نقاط ضعف دوره پیش‌دبستانی پایین بودن سطح مشارکت والدین است بنابراین کارشناسان، مدیران و مربیان باید تغییر نگرش والدین نسبت به دوره پیش‌دبستانی و استقبال بیشتر آنها از این دوره آموزشی را سر لوجه کار خود قرار دهند.

منابع

- [1] آخش، سلمان؛ حسینی‌خواه، علی؛ عباسی، عفت و موسی پور، نعمت‌اله (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی وضعیت آموزش و برنامه درسی دوره پیش از دبستان ایران، مطالعات پیش دبستان و دبستان، ۲ (۶)، ۱-۳۱.
- [2] اساسنامه دوره پیش‌دبستانی مصوب جلسه ۶۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش
- [3] درفش، حجت‌الله؛ بیری‌پور، علی و رضایی، زیبا (۱۳۹۸). بررسی وضعیت نیروی انسانی و فضای آموزشی مراکز پیش‌دبستانی، مدیریت مدرسه، ۷ (۴) ۵۸-۸۱.
- [4] رضایی، محمد مهدی؛ صفایی موحد، سعید؛ رضایی، مسعود و بهارلو، محمد اسماعیل (۱۳۹۲). بررسی عملکرد و مشکلات مراکز پیش‌دبستانی تحت پوشش آموزش و پرورش منطقه ۱۷ تهران از نظر اولیا، مربیان و مدیران، در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱، کنفرانس بین‌المللی مدیریت چالش‌ها و راهکارها.
- [5] عصاره، علیرضا؛ احمدی، غلامعلی و عباس‌پور، حیدر علی (۱۳۹۲). تاثیر آموزش و پرورش پیش‌دبستانی بر پیشرفت تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوزبانه، پژوهش‌های آموزش و یادگیری، (۳): ۳۰۳-۳۱۲.
- [6] فخرایی اصل، علی (۱۴۰۰). تحلیل وضعیت موجود دوره پیش‌دبستانی در آموزش و پرورش عشایری استان کهگیلویه و بویراحمد براساس مدل SWOT و ارائه راه کارهایی جهت بهبود آن، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی، دانشگاه پیام نور واحد سمیرم.

- [7] مخزن، بنفشه؛ رشتیان، مریم و کاظمی، شهلا.(۱۳۹۳). تاثیر دوره پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی.
- [8] مفیدی، فرخنده.(۱۳۹۶). برنامه درسی نوین در آموزش و پرورش پیش دبستانی، مجله رشد آموزش پیش دبستانی، ۹ (۳)، ۱۵-۱۹.
- [9] مفیدی، فرخنده.(۱۳۹۷). برنامه های درسی نوین در آموزش و پرورش پیش دبستان، رشد آموزش پیش دبستانی، ۹ (۳)، ۳-۵.
- [10] مهدوی، انیسه؛ احمدی، پروین و نراقی زاده، افسانه.(۱۳۹۷). شناخت مریبان پیش دبستانی از مهارت تفکر انتقادی، اندیشه های نوین تربیتی، ۱۴ (۴)، ۸۳-۱۰۶.
- [11] Aksoy,P.(2020). The Challenging Behaviors Faced by the Preschool Teachers in Their Classrooms, and the Strategies and Discipline Approaches Used against These Behaviors: The Sample of United States , Participatory Educational Research (PER) Vol. 7(3), pp. 79-104.
- [12] Aslan,M & Uygun,N.(2019). Evaluation of Preschool Curriculum by Stufflebeam’s Context, Input, Process and Product (CIPP) Evaluation Model, Education and Science Vol 44 (2019) No 200 229-251.
- [13] Gutaa,B.S. Tarekegneb,W.M. Tegege,W.F.(2017). The Effect of Pre-School Education to Students' Learning Experience in First Cycle Primary Schools, International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)(2017) Volume 31, No 1, pp 324-340 .
- [14] Mwaipopo, C., Maundeni, T., Seetso, G., and Jacques, G. (2021). Challenges in the provision of early childhood care and education services in rural areas of Botswana. African Educational Research Journal, 9(3): 753-561.
- [15] Sakellariou, M and Mitsi,P.(2019).“ The Evaluation Techniques in Early Childhood Education: A Comparative Research”, Journal of Educational System, 3(4), 2019, pp. 1-9.